

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 2

ASIA: _____

Lontoossa olevan lähetystön raportti n:o 1.

Ministeri Gripenberg

11/1941

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

N° 178-15

1, Westminster Gardens,
Marsham Street,

37, SMITH-SQUARE,

WESTMINSTER,

S. W. I.

27.165 Gul 2-41
Tammikuun 13 päivänä 1941

3/2-41

Herra Ministeri,

Oheisena pyydän kunnioittaen lähettää raport-
tini n:o 1, jonka otsake on:

Englannin tilanne.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen kun-
nioitukseni vakuutus.

L ä h e t t i l ä s: *H. A. Krüger*

Herra Ulkoasiainministeri Rolf Witting,
Ulkoasiainministeriö,
Helsinki.

S a l a i n e n .

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

Raportti

N° 1.

1, Westminster Gardens,
Marsham Street,

~~37, SMITH SQUARE;~~

WESTMINSTER.

8/165 L. S. W. A. - 41

Tammikuun 11 päivänä 1941.

9/2-41

Englamin tilanne.

5 e2

Lontoon ja Helsingin välisten epävarmojen ja erinomaisten hitaiden postiyhteyksien johdosta en ole pitkään aikaan Ulkoasiainministeriölle lähettänyt mitään kirjallisia raportteja. Mutta kun minulla nyt on tilaisuus luotettavalla kuriirilla toimittaa postia ainakin Bernin lähetystöömme saakka, koetan seuraavassa antaa yleiskatsauksen Englannin yleiseen tilanteeseen ja tšekäläisiin mielialoihin. -

Lontoossa asuva huomioitsija ei ole voinut olla paneelmatta merkille kuinka suuren yleisön suhtautuminen sotaan ja Englannin hallituksenkin sitä koskevat käsityskannat viime kuukausien kuluessa ovat muuttuneet. Ranskan antautumisen jälkeen ja vieläpä viime syyskuussakin vallitsi tšekäläisissä johtavissa piireissä mieliala, jota ei tietenkään voinut sanoa luottamuksen taikka päättäväisyyden puutteeksi, mutta josta selvästi ilmeni eräänlainen epävarmuus siihen nähden, että Saksan täydellinen kukistaminen todellakin saattaisi osoittautua mahdolliseksi. Vaikkakin - kuten aikoinaan Ulkoasiainministeriölle tiedoitinkin - Pääministeri viime kesänä yksityisissä keskusteluissa lienee viitannut siihenkin

mahdollisuuteen, että hän pahimmassa tapauksessa veisi laivaston Kanadaan jatkaakseen kamppailua sieltä ~~käsin~~, liikkui miehestä mieheen semmoistakin puhetta, että kenties tulisi välttämättömäksi kaikesta huolimatta ryhtyä rauhanneuvotteluihin, joissa ei "bravado", vaan Englannin kansan "common sense" määräisi hallituksen politiikan. Omasta puolestani kuulin arvostelukykyisten, huomioitsijoiden esittävän senkin otaksuman, että löytyisi poliitikkoja - mainittiin lordi Beaverbrook, Mr. Lloyd George, Mr. Hore-Belisha y.m. - jotka määrättyillä edellytyksillä olisivat valmiit johtamaan jonkinlaisen kompromissirauhan aikaansaamista tarkoittavia neuvotteluja. Mutta kaikki tämä on nyttemmin tempi passati, sen jälkeen on niin paljon tapahtunut, joka suurelle yleisölle ja hallituksellekin on tullut suoranaisena, mutta hyvin mieluisana, yllätyksenä, ettei nyttemmin tässä maassa kukaan enää katsone mitään muuta sodan tulosta mahdolliseksi kuin Saksan täydellistä kukistamista. Toisin sanoen: tällä hetkellä kansakunnan päättäväisyys ja voitonvarmuus on suurempi kuin konsanaan koskaan aikaisemmin, vaikkakaan toiselta puolen ei kukaan ummista silmiään niille vaikeuksille ja kärsimyksille, jotka odottavat brittiläisiä heidän itselleen asettamansa päämäärän verisellä tiellä.

Tämä optimistinen luottamus johtuu useista eri seikoista, joista ensinnäkin lienee mainittava "Dunkirk'in ihme": British Expeditionary Force pelastettiin kuoleman kielistä, olkoon että se kärsi suunnattomia materiaalitappioita. Tätä seuraava ilmasota sai kyllä uusia ja ennen näkemättömiä muotoja, mutta Saksan lentovoimien yötä päivää jatkuneet hyök-

käykset, jotka viime syyskuun alusta lähtien parin kuukauden aikana suoritettiin entistä paljon laajemmassa mittakavassa ja paljon intensiivisemmin, eivät saavuttaneet saksalaisten ilmeisesti toivomia ja englantilaisten pelkäämiä tuloksia. Itse asiassa voitaneekin sanoa, etteivät hyökkäykset niin vakavia kuin ne välistä ja paikoitellen saattavatkin olla - enää edusta mitään todellista vaaraa Englannin sotateollisuudelle, joka sekka varmasti johtuu siitä, että Royal Air Force'in käytettävissä olevien hävittäjäkoneiden lukumäärä nyttemmin on paljon suurempi kuin syyskuun alussa. Onhan tunnettua, että ruvettuaan viime toukokuun 10 p:nä Lentokonetuotannon Ministeriksi (Minister for Production of Aircraft) lordi Beaverbrook keskitti Englannin lentokonetehtaiden tuotannon miltei yksinomaan hävittäjäkoneiden valmistamiseen. Toiselta puolen ovat kyllä Saksan lentovoimien yöllä suorittamat hyökkäykset muodostuneet erinomaisen tuhoisiksi, mutta verrattuina Lontoon ja muiden sekä suurempien että pienempien kaupunkien (Liverpool, Manchester, Coventry, Southampton, Bristol, Plymouth y.m.) kärsimään hävitykseen sotateollisuudelle aiheutetut vauriot lienevätkin suhteellisen pieniä. Luonnollista on, että sivullisen on erinomaisen vaikeata muodostaa itselleen mitään selvää kuvaa näiden vaurioiden todellisesta luonteesta ja laajuudesta, ja näin ollen minun käsitykseni perustuu ainoastaan viralliselta ja puoliviralliselta taholta saamiini tietoihin, jotka varmasti eivät ole tyhjentyviä, sekä niihin otaksumiin ja johtopäätöksiin, jotka yksityiset tuttavani ovat minulle esittäneet. Heti intensifioidun ilmasodan alettua viranomaiset antoivat kyllä ymmärtää,

että se päivä on vielä tuleva, ja verrattain pian, jolloin yölliset pommitukset voidaan huomattavasti rajoittaa, mutta - kuten jo siihen aikaan rohkenin Ulkoasiainministeriölle lähettämässäni tiedoituksessa ennustaa - tämä optimismi on ainakin toistaiseksi osoittautunut vain hurskaaksi toivomukseksi.

Toinen syy Englannissa vallitsevaan optimismiin ja voitonvarmuuteen on tietenkin se seikka, ettei Saksan propagandan julistamista maihinnoususuunnitelmista vielä ole tullut mitään. Täällä ollaan kyllä taipuvaisia pitämään todennäköisenä, että viime syyskuussa todellakin eri paikoin Ranskan rannikolla suoritettiin embarkatio- ja maihinnousuharjoituksia, mutta Englannin ilmavoimien pommitukset keskeyttivät nämä tuhoisin seurauksin harjoituksiin osallistuneille saksalaisille joukoille. Sitä vastoin en luule Saksan sotilasjohdon jo koettaneen kuljettaa maihinnousujoukkoja Kanavan yli - kuten muutamat amerikkalaiset lehtimiehet liekevät väittäneet. Mutta tiedän pääministeriä hyvin lähellä olevan henkilön vakuuttaneen tuttavalleni, että englantilaiset saksalaisia kuljetuslaivoja ja proomuja pommittaneet lentäjät ovat nähneet kuolleiden saksalaisten sotilaiden ja hevostenkin ajelehtivan merellä.

Valtakunnan sotajoukkojen Pohjois-Afrikassa Italian kustannuksella saavuttamat loistavat tulokset, jotka ovat yllättäneet tšekäläistä hallitustakin, ovat nekin virallisiin piireihin ja suureen yleisöön vaikuttaneet mitä suurimmassa määrin rohkaisevasti. Kuten aikaisemmin olen Ulkoasiainminis-

teriölle tiedoittanut suhtauduttiin hallitustaholla vielä viime lokakuussa melkoisella skeptillisyydellä siihen mahdollisuuteen, että kenraali Sir Archibald Wavell'in johtama armeija pystyisi niin menestyksellisesti torjumaan niitä Egyptiin kohdistuvia hyökkäyksiä, joihin tiedettiin kenraali Graziani'in valmistautuvan. Odotettiin, että Italian operatiot toimeenpantaisiin erinomaisella tarmolla ja niin suurilla mekanisoiduilla joukoilla - sekä tankkiosastoilla että lentovoimilla - että ne Brittein valtakunnan paljon pienemmille ja verrattain puutteellisesti varustetuille joukoille saattaisivat osoittautua hyvinkin vakaviksi. Keskustellessani t.k. 7 p:nä Pohjois-Afrikan sodasta ulkoasiainministerin, Mr. Eden'in kanssa tämä sanoi minulle olevan ilmeistä, että italialaisilta sotilailta puuttuu kaikki taisteluhalu, koska muuten ei ole ymmärrettävissä, että siksi pieni armeija kuin Sir Archibald Wavell'in - "many times smaller than the 35.000 prisoners we so far have taken in Bardia" - on onnistunut pääsemään niin pitkälle. Mr. Eden arveli myöskin, että joskin Saksa todennäköisesti ennemmin tai myöhemmin tulee puuttumaan Kreikan sotaan Italian avustamiseksi, se ei kuitenkaan tule pystymään lähettämään sotajoukkoja Pohjois-Afrikkaan, ja siinäkin tapauksessa, että tämä jollain tavoin osoittautuisi mahdolliseksi, saksalaiset joukot, tottumattomina ilmastoon ja erämaassa käytävään sotaan, eivät siellä tulisi toimeen.

Englamin sotavoimien menestyksien aiheuttamaa optimismia vahvistaa sekin seikka, että Ranskassa on havaittavissa kasvava englantilaisystävällinen mieliala ja että Sak-

san poliittisiin pyrkimyksiin kohdistuva vastustus tuntuu siellä lisääntyvän.

On myöskin korostettava, ettei vedenalaissota, joka viime syksynä mitä suurimmassa määrin kärjistyi ja joka on aiheuttanut Englannin merenkululle erinomaisen raskaita tappioita (ajalta 25/8 - 17/11 saksalaisten upottamien laivojen tonnisto oli, virallisten tietojen mukaan, 655.648) ole ollelleen heikentänyt tätä optimismia.

Joskin siis tällä hetkellä Englannissa vallitsee päätäväinen voitonvarmuus, niin myönnetään toiselta puolen sodan todennäköisesti tulevan kestämään hyvinkin kauan ja Englannin kansalta vaatimaan suunnattomia ponnistuksia ja uhrauksia. Itse asiassa onkin Parlamentissa ja muissa poliittisissa piireissä tullut näkyviin laajalle ulottuva tyytymättömyys siihen, ettei hallitus vieläkään ole tehnyt riittävän paljon mahdollisimman tarmokkaan sodan käymiseksi. Hallitusta ja varsinkin Työministeriä, Mr. Bevin'iä on ankarasti arvosteltu sen johdosta, ettei koko Englannin työvoimaa vielä käytetä sotatarkoituksiin, työttömien lukumäärä kun jatkuvasti on kovin suuri, ja yhä uudestaan onkin esitetty se vaatimus, että kaikki työkykyiset miehet ja naiset on pakkomobilisoitava. Toistaiseksi Mr. Bevin on jyrkästi kieltäytynyt noudattamasta näitä vaatimuksia, hän ei ole tahtonut ottaa kuuleviin korviinsa toivomusta, että valtio suveenisesti määräisi missä ja kuinka teollisuustyöväen on työskenneltävä, mutta ymmärtääkseni merkit viittaavat kuitenkin siihen, ettei hallitus ajan pitkään tule voimaan vastustaa näiden vaatimuksien toteuttamista - olkoonpa, että Englannissa kaikki uudistukset toteutuvat hyvin hitaasti.

Mutta arvostelu kohdistuu muuhinkin hallituksen lainlyönteihin ja saamattomuuksiin. Vaikkakin intensifioitu ilmasota jo on ollut käynnissä neljä kuukautta - syys- ja lokakuussa surmattiin, viranomaisten julkaisemien tietojen mukaan, 13.288 ja haavoittui vakavasti 19.310 henkeä, mutta todelliset numerot ovat luultavasti ainakin jonkun verran suuremmat. Hallitus ei vielä ole uskaltanut määrätä Lontoon lapsien pakkoevakuoimista sillä seurauksellakin, että pääkaupungissa jatkuvasti lienee vähintään 80.000 lasta alttiina ilmasodan kauhuille.

Suojahuoneprobleemaa ei ole sitäkään tyydyttävästi ratkaistu, koska useimpien yleisten suojahuoneiden suhteen on vielä hygieeniseltä ja moraaliseltsakin kannalta erinomaisen paljon toivomisen varaa. Tästä asiaintilasta arvostellaan ensi sijassa Sisäasiainministeriä, Mr. Herbert Morrison'ia, josta aikaisemmin odotettiin niin paljon. Hänen uransa Huoltoministeriön päällikkönä tuli hyvin lyhyeksi, ja nyt tunnetaan todellakin siltä, ettei hän uudessakaan toiminnassaan "suojahuoneministerinä" ole pystynyt täyttämään niitä toiveita, jotka hänen nimittämisensä herätti. Yleisenä huomautuksena voitaneekin sanoa, että Työministeriä, Mr. Bevin'ia ja Ensimmäistä Merilordia, Mr. Alexanderia lukuunottamatta, hallituksen Työväenpuolueeseen kuuluvat jäsenet eivät ole erikokoisesti kunnostautuneet, jonka johdosta heidän vaikutusvaltansa Englannin sotapolitiikkaan onkin ollut suhteellisen pieni. Tämä on joka tapauksessa kaikissa puolueissa laajalle levinnyt käsitys. Tyytymättömyys sotatarvetuotannon nykyiseen organisoimiseen on siis siksi yleinen ja suuri etten ollenkaan hämmästyisi, jos ajan pitkään ainakaan osittainen hallitus-

pula ei olisi vältettävissä. Mutta on syytä korostaa, että jos hallituksen rekonstruoiminen uudestaan tulee vireille - kenties olisi tämä jo tapahtunut, jolleivät muutamat Alahuoneen konservatiiviset jäsenet puhtaasti puoluepoliittisessa tarkoituksessa olisi liian ilmeisesti pyrkineet Labourpuolueen hallitusedustajien syrjäyttämiseen - niin tämä tulee aiheutumaan yksinomaan käytännöllisistä syistä eikä ollenkaan erimielisyydestä siitä, että sotaa on jatkettava kaikin keinoin ja kaikin voimin kunnes Natsien johtaman Saksan täydellinen kukistaminen on saavutettu.

Englannin kansan nykyisessä yksimielisyydessä on kuitenkin viime aikoina kuultu yksi soraääni, kommunistien toiminta kun eri osissa maata, kuten esim. Glasgow'issa, epäilemättä on vilkastunut pyrkien mahdollisimman suuren hämmingin aikaansaamiseen. Lehdet eivät tosin ole ilmoittaneet kovin paljon kommunistien edesottamuksista, mutta onhan tunnettua, että nämä paikoitellen ovat onnistuneet aikaansaamaan pienehköjä lakkoja ja muillakin tavoin jossain määrin häiritsemään sotateollisuuden toimintaa. Olen kuullut esitettävän sen otaksuman, että kommunistit noudattavat Moskovan vallanpitäjien Saksan kehoituksesta niille toimittamia ohjeita - sanotaankin, että tästä sovittiin Molotoff'in käydessä Berliinissä. Vaikkakin Työministeri Bevin on julkisestikin, mutta verrattain lievässä muodossa, syyttänyt Neuvostohallitusta puuttumisesta Englannin sisäisiin asioihin, Lontoon hallitus ei vielä ole ryhtynyt mihinkään vakaviin toimenpiteihin kommunistien toiminnan tukahduttamiseksi, ja minulle on väitetty, että tämä passiivisuus johtuu hallituksen pyrkimyk-

sistä olla tekemättä mitään, joka tavalla tai toisella saattaisi ärsyttää Neuvostohallitusta.

Kuten usein olen Ulkoasiainministeriölle tiedoittanut Englannin hallitus olisi epäilemättä valmis menemään hyvinkin pitkälle englantilais-venäläisen yhteisymmärryksen aikaansaamiseksi. Niinpä eräs Foreign Office'in johtavassa asemassa oleva virkamies huomautti minulle vielä t.k. 7 p:nä, että jos olisi mahdollista saada Neuvostovenäjä liittymään Englantiin, niin tämä maa voisi hiukan "tinkiä idealismistaan", semmoisena kuin se tulee näkyviin hallitusjäsenten pitämässä sodan tarkoituksia koskevissa puheissa taikka virallisen propagandan Euroopan uudelle ja paremmalle järjestämiselle hahmoittelemassa ohjelmassa. Mutta viime aikoina Englannin hallitus on tullut yhä pessimistisemmäksi englantilais-venäläisen yhteisymmärryksen ja yhteistoiminnan aikaansaamismahdollisuuksiin nähden. Jonkun aikaa sitten eräs hallituksen jäsen, joka on ollut hyvin lähellä lordi Halifax'ia, sanoi minulle olevansa vakuutettu siitä, ettei Neuvostohallitus uskalla tehdä mitään, jota Berliinissä pidettäisiin ystävyysilmaisuna Englannille, eikä sen takia enää kannata ryhtyä uusiin lähentymisyrityksiin, jotka Moskovan vallanpitäjät kuitenkin Englantia enemmän tai vähemmän loukkaavalla tavalla epäisivät. Täkäläisessä ulkoasiainministeriössä onkin minulle useasti viitattu siihen, että Sir Stafford Crippskin nyttemmin on pettynyt mies, jonka aikaisempi innostus Kremlin hallitukseen on nopeasti häviämällänsä. Tämän yhteydessä lienee syytä mainita, että kun viime joulukuun 31 p:nä viittaamalla Sir Stafford'in ministeri Paasikivelle esittämiin, Suomea koskeviin hiukan hämmästyttä-

viin lausuntoihin, kerroin eräälle hallituksen jäsenelle amerikkalaisen lehtimiehen vakuuttaneen minulle tietävänsä suur- lähettilään tavallaan rohkaiseen Neuvostohallitusta Baltian maiden miehittämiseen, ministeri heti vastasi, ettei tietenkään millään tavoin voi verrata Suomen asemaa Baltian maiden asemaan. Suomi, hän lisäsi, puolusti vapauttaan ja itsenäisyyttään ase kädessä, mutta Baltian maat alistuivat Neuvostohallituksen vaatimuksiin tekemättä minkäänlaista vastarintaa. -

Yllä olen koettanut lyhyesti tehdä selkoa muutamista niistä kysymyksistä, jotka tällä hetkellä ensi sijassa askarruttavat Englannin suuren yleisön ja hallituksenkin mieliä. Mutta ennen kaikkea tahtoisin korostaa sitä tosiseikkaa, ettei kukaan tässä maassa - kommunisteja ja muutamia harvoja pasifisteja lukuunottamatta - pidä sodan lopettamista mahdollisena ennenkuin Saksa on täydellisesti kukistettu, että kaikki ovat erinomaisen optimistisia suuren kamppailun lopulliseen tulokseen nähden ja että presidentti Rooseveltin hiljattain omaksuma kanta ja julkisesti julistama aikomus kaikin tavoin avustaa Englantia tietenkin on mitä suurimmassa määrin lisännyt täällä vallitsevaa voitonvarmuutta. Katsoen siihen, että tähänastisia sotatoimia itse asiassa lienee pidettävä ainoastaan jonkinlaisina etuvartiokahakkoina, täytyy meidän siis tehdä se johtopäätös, että sota vielä tulee muodostumaan hyvin pitkäaikaiseksi.

L ä h e t t i l ä s : U.A. Kniipulura -

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 2

ASIA:

Lontoossa olevan lähetystön raportti n:o 2

Ministeri Gripenberg

19/2 1941.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

ABBEY 4741-2-3.

N° 1132/59

1, Westminster Gardens,
Marshall Street,

37-SMITH SQUARE,
WESTMINSTER,
S. W. I.

Helmikuun 19 päivänä 1941.

74/167 Jal 41
574-41

5 07

Herra Ministeri,

Oheisena lähetän kunnioittaen raportin n:o 2,
jonka otsake on:

Englannin suhtautuminen Suomeen.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen
kunnioitukseni vakuutus.

Lähettiläs: G. A. Krippeberg.

Herra Ulkoasiainministeri Rolf Witting,
Ulkoasiainministeriö,
Helsinki.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

Raportti

N° 2

1, Westminster Gardens,
Marsham Street,

37. SMITH SQUARE,

WESTMINSTER,

S. W. I.

Helmikuun 19 p:nä 1941.

44/167 Sal. S-41
574-41

Englannin suhtautuminen Suomeen.

S. C. 7

Kuten Ulkoasiainministeriölle lähettämistäni sala-
sähkeistä ilmenee olen viime aikoina useasti Suomen po-
liittisesta asemasta ja ulkopoliitikasta keskustellut tä-
käläisen Taloussotaministeriön alivaltiosihteerin Mr. Dingle
Footin kanssa. Nämä keskusteluni ovat johtuneet siitä,
että tämän ministeriön päällikön Tri. Dalton'in kehoituk-
sesta olen navicert-asioiden yleensä kääntynyt alivaltio-
sihteerin puoleen, jonka tehtävänä on käsitellä Suomen
Englannin saaron kautta tapahtuvalle tuonnille hankitta-
via kuljettamislupia. Vaikkakaan Mr. Foot ei liene oi-
keutettu itsenäisesti, hankkimatta päällikkönsä ja - mi-
käli hän on minulle huomauttanut - muutamissa tapauk-
sissa War Cabinet'in kaan lausuntoa, ratkaisemaan kaikkia
k.o. laatua olevia vireille tulleita asioita, on tämä
järjestelmä kuitenkin - mikäli ymmärrän - suurin piir-
tein katsottuna ollut meitä täysin tyydyttävä. Ensinnä-
kin Mr. Foot suhtautuu omasta puolestaan suurella sym-
patialla meidän maahamme - onhan hän minulle korostanut
pari kertaa, että hän Suomen sodan aikana oli niitä,

jotka katsoivat, ettei Englannin hallitus tehnyt riittävästi maamme avustamiseksi - ja toiseksi hän epäilemättä on paljon perusteellisempi kuin Tri. Dalton, joka - mikäli olen ollut huomaavinani - ei suinkaan aina viitsi syventyä niihin asioihin, jotka alistetaan hänen harkittavikseen, vaan on taipuvainen nopeiden johtopäätöksien perusteella tekemään äkinäisiä päätöksiä. Olen myöskin usein huomannut Mr. Footin tahtoneen antaa minun ymmärtää, että kääntyminen Tri. Dalton'in puoleen ei ollenkaan olisi omiaan edistämään positiivista ratkaisua niille kysymyksille, jotka hänen kanssaan olen ottanut puheeksi. Niinpä tapahtui kerran, että sanoessani alivaltiosihteerille, että minun kai täytyy asiasta, jossa hän ei ollut voinut heti suostua esittämääni pyyntöön, keskustella suoraan Taloussotaministerin kanssa, Mr. Foot vastasi tulevansa itse uudelleen kääntymään ministerin puoleen, koska "I know how his mind works". Sain silloin sen vaikutelman - ja luulen sen olleen oikean - että Mr. Footin käsityksen mukaan hän pystyy paremmin kuin minä vaikuttamaan Tri. Dalton'iin meitä tyydyttävään suuntaan. Alivaltiosihteri onkin minulle huomauttanut usein toimineensa "Suomen hallituksen agenttina", ja tällöin hän on epäilemättä tahtonut tehdä minulle selväksi, että hän omasta puolestaan suhtautuu meidän maahanne ymmärtämyksellisenmin ja ystävällisemmin kuin hänen päällikkönsä.

Ainakin pariin otteeseen Mr. Foot onkin minulle viitannut siihen, että hallituksen keskuudessa on niitä, jotka katsovat meidän politiikkamme olleen liian myötämielisen Saksan toivomuksiin ja vaatimuksiin nähden ja että suhtautumisessaan Suomeen ja varsinkin meidän esittämiimme navicertano-

muksiin Englannin hallituksen pitäisi omaksua paljon jyrkempi kanta. Olen aina näistä Mr. Footin lausunnoista ja viittauksista tunnollisesti tiedoittanut Ulkoasiainministeriölle, vaikkakin minun on ollut vaikeata uskoa, että War Cabinet todellakin on tarkemmin harkinnut Suomen asioita. En ole liioin viime aikoina huomannut mitään merkkejä siitä, että tšekäläinen hallitus suunnittelisi mitään muutoksia ystävälliseen suhtautumiseensa meidän maahamme. Siihen viittaa myöskin se seikka, että keskustellessani viime tammikuun 7 p:nä Mr. Eden'in kanssa Suomen tilanteesta ja sen noudattamasta politiikasta, ulkoasiainministeri ei lausunut ainoatakaan arvostelevaa sanaa, eikä Foreign Office'in Northern Department'in päällikkö Mr. Collierkaan ole pitkään aikaan esittänyt minulle mitään sentapaisia lausuntoja. Olen tämän takia taipuvainen luulemaan, että Mr. Foot'in viittaukset muutamien ministerien tyytymättömyyteen Suomen hallituksen ulkopoliittikkaan perustuvat ensi sijassa, ehkä kokonaan, Tri. Dalton'in huomautuksiin. Toinen asia on sitten, että tilanne tietenkin saattaisi täydellisesti muuttua ja että Englannin politiikka meihin nähden todennäköisesti jyrkkenisi, jos jotain tapahtuisi, jota täällä pidettäisiin uutena, suhteettoman pitkälle menevänä myönnytyksenä Saksalle. Tällä en halua sanoa, ettemme koskaan - jos olosuhteet tuntuvat pakottavan meitä siihen - saattaisi, aiheuttamatta jyrkkää reaktiota Englannin hallituksen puolelta, ryhtyä toimenpiteihin, jotka itse asiassa merkitsisivät uusia myönnytyksiä Saksalle. Mutta tahtoisin korostaa, että semmoisessa tapauksessa meidän pitäisi hyvissä ajoin etukäteen siitä ilmoittaa Englannin hallitukselle jotta sen "shokin" toistuminen välttyi-

si, jota saksalaisille joukoille myönnetty kauttakululupa epäilemättä merkitsi tšekäläiselle hallitukselle. Siten väl-tettäisiin myöskin se mahdollisuus, että Foreign Office ja Sotaministeriö taasen kiinnittäisivät liikaa huomiota ja luot-tamusta eri maissa toimivien asiameistensä lähettämiin Suo-men poliittisia tapahtumia koskeviin hälytystietoihin.

Kuten edellä olevasta ilmenee, olen siis taipuvainen luulemaan, että hallituksen jäsenistä Tri. Dalton on se, jo-ka suhtautuu maahanme suuremmalla epäileväisyydellä kuin hä-nen virkaveljensä. Mistä tämä hänen epäilevä kantansa johtuu on vaikeata sanoa ja kenties oli se englantilainen virka-mies oikeassa, joka Tri. Ramsaylle viittasi siihen, että "koko ihmiskunta" Taloussotaministerissä herättää jonkinlaista antipatiaa. Hänelle ominaista on - mikäli ymmärrän - suuri pintapuolisuus ja, kuten sanottu, liian nopea toiminta, joka viimeainittu ominaisuus ehkä johtuu hänen epäilemättä hyvin suuresta tarmostaan. Esimerkkinä hänen pintapuolisuudestaan, jo-ta myöskin voidaan sanoa tietämättömyydeksi, mainittakoon seuraavaa: Muutamia päiviä sitten Mr. Foot kertoi minulle erään hänen tuttavansa - ja sain sen käsityksen, että tä-mä oli Tri. Dalton, mutta myönnän tietenkin saattavani ereh-tyä - sanoneen hänelle olevan hyvin valitettavaa, että "Sotamarsalkka Mannerheim on niin saksalaismielinen". "Mutta" mainittu henkilö oli lisännyt, "onhan tämä täydellisesti ym-märrettävissä, Mannerheim kun v. 1918 kutsui saksalaiset Suo-meen". Minä oikaisin tietenkin heti ja mitä jyrkimmässä muodossa tämän väärinkäsityksen, mutta en päässyt selville siitä, mistä Mr. Foot'in tuttava oli saanut tietonsa. On-han mahdollista, että tämä käsitys aiheutui siitä panette-

lusta, jota menneinä vuosina Englannissakin on levitetty Sotamarsalkasta, mutta toiselta puolen on myöskin mahdollista, että alivaltiosihteerin kertoja aivan hiljattain oli kuullut tämän väitteen esitettävän taholta, joka haluaa heikontaa englantilaisten sympatioita maattamme kohtaan. Keskustellessani pari päivää myöhemmin tšekäläisen ulkoasiainministeriön alivaltiosihteerin Mr. Butler'in sekä Mr. Collier'in kanssa saatiin todeta, että molemmat nämä herrat olivat täysin tietoisia tällösten väitteiden paikkansapitämättömyydestä.

Siinäkin tapauksessa, että mahdollisesti joltakin taholta täällä on koetettu jossain määrin harjoittaa meille vihamielistä propagandaa, luulen kuitenkin, etten erehdy jos sanon, että maamme jatkuvasti Englannissa nauttii laajalle ulottuvaa ja vilpitöntä sympatiata. Totta on, että Suomi nyttemmin ainoastaan harvoin mainitaan sanomalehdistön palstoilla eikä näin muodoin yleisön huomiota kiinnitetä Suomen tapahtumiin, mutta kuitenkin ei liene kiellettävissä, etteivätkö mitkä ystävällisimmät tunteet Suomea kohtaan elähdytä englantilaisia. Luulen myöskin, että yksinpä hallituksen keskuudessa meillä on lämpimiä ystäviä. Yksi näistä on nykyinen työministeri Mr. Bevin. Henkilökohtaisesti en kyllä pitkään aikaan ole tavannut häntä, mutta tuttavieni kautta olen pari kertaa saanut hänet navicert-asioissa kääntymään Taloussotaministeriön puoleen meidän hyväksenne. Mr. Bevin on erinomaisen voimakas persoonallisuus ja vaikkakin puuttuminen toisen ministeriön asioihin tietenkin aina on arkaluontoinen tehtävä, on kuitenkin ne tulokset saavutettu, joiden aikaansaamista välillinen kääntymiseni Mr. Bevin'in puoleen tarkoitti.

L ä h e t t i l ä s: *L. A. Krügerberg.* -

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C2

ASIA:

Lontossa oleva lähetysten raportti n:o 3.

Ministeri Grepinberg

1/2.1941

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

ABBEY 4741-2-3.

N° 1133/60.

1, Westminster Gardens,
Marsham Street,

37, SMITH SQUARE,
WESTMINSTER.

S. W. I.

Maalisk. 4 p:nä 1941.

45/168 Pal. 2-41

574-41

5 C2

Herra Ministeri,

Oheisena lähetän kunnioittaen raportin

n:o 3, jonka otsake on:

Englantilais-venäläiset suhteet.

Vasteanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen
kunnioitukseni vakuutus.

L ä h e t t i l ä s : *U. A. Karbenberg* -

Herra Ulkoasiainministeri Rolf Witting,
Ulkoasiainministeriö,
Helsinki.

S a l a i n e n .

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

Raportti

N° 3.

1, Westminster Gardens,
Marsham street,

57-SMITH SQUARE.

WESTMINSTER.

S. W. I.

457/68 Sal. 3-41
Maaliskuun 1 p:nä 1941.

574-41

Englantilais-venäläiset suhteet.

5 07

Käydessäni viime helmikuun 12 päivänä tšekäläisen ulkoasiainministeriön alivaltiosihteerin Mr. Butlerin puheilla kysyin häneltä, oliko Ison-Britannian ja Neuvostovenäjän välisiin suhteisiin tapahtunut mitään muutoksia parempaan taikka pahempaan päin. Alivaltiosihteerin vastasi, etteivät nämä suhteet ole muuttuneet ja ovat siis "stationary". Hän lisäsi Neuvostohallituksen vaativan, että Englannin hallitus muodollisestikin tunnustaisi Baltian maiden nyttemmin kuuluvan Sovietin valtakuntaan, mutta "siihen me emme voi suostua vakavasti heikontamatta meidän taistelumme idealistista pohjaa ja niitä periaatteita, joiden toteuttamiseksi me käymme tätä sotaa." En voinut olla ajattelematta, että tämä Mr. Butlerin lausunto oli jonkinlainen argumentum ad hominem, koska muistin hyvin alivaltiosihteerin viime syksynä sanoneen minulle Englannin hallituksen tulevan tunnustamaan Baltian maiden inkorporoimisen Neuvostovaltaan. Mutta siihen aikaan pidettiin vielä tšekäläisissä virallisissa piireissä mahdollisena, että jollain tavoin onnistuttaisiin aikaansaamaan englantilais-venäläinen yhteis-

ymmärrys, joka kenties myöhemmin saattaisi kehittyä yhteistoiminnaksikin. Englannin hallitus ei kuitenkaan ole voinut olla toteamatta, että se yliolkainen tapa, jolla Neuvostohallitus niin monessa tapauksessa on sitä kohdellut, ei näytä viittaavaan minkäänlaisiin taipumuksiin englantilais-venäläisen rapprochement'in aikaansaamiseen. Neuvostohallitus on täydellisesti jättänyt huomioonottamatta sen ja Englannin hallituksen välistä yhteisymmärrystä ja hyökkäämättömyyssopimuksen solmimista tarkoitettavan ehdotuksen, jonka Sir Stafford Cripps viime lokakuun 22 päivänä esitti herra Vishinskylle, herra Molotoff on käynyt Berliinissä, tšekäläisen kommunistipuolueen Englannin hallituksen julkisesti julistamia pyrkimyksiä vastustava toiminta on vilkastunut ja päivä päivältä on käynyt yhä ilmeisemmäksi, ettei Neuvostohallitus ole valmis millään tavoin valkeuttamaan taikka vastustamaan Saksan Balkanin maihin kohdistuvia sotilaallisia toimenpiteitä. Sitä paitsi ollaan tšekäläisissä virallisissa piireissä hyvinkin tyytymättömiä siihen, ettei Sir Stafford Crippsiä ollenkaan liene Moskovassa kohdeltu sillä kunnioituksella, jota Englannin suurlähettiläs on oikeutettu odottamaan. Niinpä väitetään, että hän ainoastaan aiharvoin on päässyt herra Molotoffin puheille ja että yleensä herra Vishinsky on ottanut hänet vastaan, ja Stalinin luona hän ei koskaan liene käynyt. Kaiken tämän lisäksi tulee vielä se seikka, että Neuvostovenäjän Saksalle antama taloudellinen avustus on kasvamistaan kasvanut: erityisesti lienee Vladivostokin kautta suuria

määriä kaikenlaisia tavaroita tuotu Yhdysvalloista ja Etelä-Amerikasta Saksaan.

Neuvostohallituksen käytännöllinen suhtautuminen Englantiin onkin muutamiin tšekäläisiin piireihin vaikuttanut masentavasti — ne ovat vihdoin heränneet haaveiluistaan — ja toisissa piireissä on avoimesti ilmaistu suurta suuttumusta Neuvostohallituksen käyttäytymisen johdosta. Alivaltiosihteeri Butler onkin pariin otteeseen minulle huomauttanut Moskovan hallituksen "tuntuvan unohtaneen, että Englanti on suurvalta", ulkoasiainministeriön Northern Departmentin päällikkö on usein minulle korostanut tyytymättömyyttensä Neuvostovenäjän politiikkaan, ja Taloussotaministeriön alivaltiosihteeri Mr. Dingle Foot on eri tilaisuuksissa minulle lausunut vakaumuksensa, ettei Englanti Neuvostovenäjältä voi odottaa minkäänlaista edes diplomaattista avustusta sekä sanonut, että Englanti vielä tulee tekemään lopun Vladivostokin kautta Saksan hyväksi tapahtuvasta tavaraintuonnista. Taloussotaministeriö onkin nyttemmin päättänyt kieltäytyä myöntämästä navicert'ejä Venäjälle vietäville tavaroille ja se suunnitteleeekin navicertjärjestelmän ulottamista Tyynellemerellekin.

Vaikkakin hallitus, paljon epäröityään, viime tammikuun 21 päivänä Alahuoneessa ilmoitti päättäneensä lakkauttaa tšekäläisen kommunistipuolueen julkaiseman Daily Worker - nimisen päivälehdän ja sen "The Week" - nimisen viikkolehdenkin, niin se ei vielä ole muulla tavoin ilmaissut Moskovan hallituksen politiikkaan kohdistuvaa

tyytymättömyyttensä. Foreign Office on päinvastoin valvonut sitä, ettei lehdistö ole julkaissut Neuvostovenäjää liian jyrkästi arvostelevia lausuntoja. Niinpä on eräs englantilainen tuttavani minulle kertonut, että hänen kirjoittamaansa Neuvostovenäjän politiikkaa koskevaa kirjoitusta — jossa hän arvosteli J. B. Priestlyn julkisesti esittämää, läheistä yhteistyötä Venäjän kanssa tarkoittavaa ehdotusta — ei hyväksytty, koska sitä pidettiin liian "epäyhtävällisenä" Moskovan hallitukselle.

Mr. Eden, Taloussotaministeri tri Dalton y.m. tšekäläisiä johtohenkilöitä sekä Englannin puolustusvoimien päällystä ovatkin viime aikoina mielenosoituksellisen mieslukuisesti osallistuneet Neuvostovenäjän tšekäläisen suurlähetystön järjestämiin lounas- ja muihin kutsuihin, mutta minulle on väitetty — ja luulen tämän selityksen olevan aivan oikean — mainittujen henkilöiden noudattaneen näitä kutsuja ennen kaikkea silmällä pitäen niiden odotettua edullista vaikutusta Turkkiin. Ulkoasiainministerin Ankaran käynnin johdosta on näet tahdottu tehdä voitava sen vaikutelman syntyminen estämiseksi, etteivät englantilais-venäläiset suhteet olisi täysin tyydyttäviä. Toiselta puolen on kyllä antikommunistisesta kannastaan tunnettu Työministeri Mr. Bevin (joka, sivumennen sanoen, lienee hyvin pro-suomalainen) pariin otteeseen pitänyt puheita, jotka varmasti eivät ole olleet omiaan tekemään erikoisen edullista vaikutusta Moskovaan. Mutta totta on, ettei hän viime aikoina julkisesti ole esittänyt mitään Neuvostovenäjää taikka kommunistista puoluetta arvostelevia lausuntoja.

Englantilais-venäläisten suhteiden kehitys tulee minun ymmärtääkseni suuressa määrin riippumaan Balkanin tapahtumien kehityksestä. Jos Turkki joutuu avoimeen vastakohtaisuussuhteeseen Venäjän kanssa — joka kyllä tällä hetkellä tuntuu epätodennäköiseltä — on varmaa, että englantilais-venäläisetkin suhteet joutuvat kriittilliseen vaiheeseen. Jos toiselta puolen Neuvostohallitus voi säilyttää status quo'n, s.o. jollei se avoimesti tule osoittamaan Saksalle nykyistä suurempaa myötämielisyyttä ja avullaisuutta, niin lienee odotettavissa, että Englantikin tulee tekemään voitavansa sen ja Neuvostovenäjän suhteiden kärjistymisen välttämiseksi. Kuinka Mr. Bullitt'in hiljattain pitämä, Neuvostohallitukselle jyrkän vihamielinen puhe tulee vaikuttamaan näihin suhteisiin, siitä on vielä mahdotonta ennustaa mitään, mutta tämä puhe ei missään tapauksessa voine myötävaikuttaa suhteiden parnemiseen — olkoonpa, ettei tšekäläinen lehdistö, Daily Telegraphia lukuunottamatta, ole julkaissut puheen jyrkimpiä kohtia.

L ä h e t t i l ä s : *L. A. Kisebergt.* -

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 7

ASIA: _____

Lontoossa olevan lähetystön raportti n:o 4.

Ministeriö Gripenberg

19/3 1941.

Salainen.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

ABBEY 4741-2-3.

N° 1525-107

1, Westminster Gardens,
Marsham Street,

37, SMITH-SQUARE,

WESTMINSTER,

S. W. I.

Maaliskuun 23 päivänä 1941.

52/169 Sal 3.41

1945-41

OSASTO

5 C7

Herra Ministeri,

Cheisena pyydän kunnioittaen lähettää raport-
tini n:o 4, jonka otsake on:

Englannin tilanne.

Vastaanottaa, Herra Ministeri, täydellisen
kunnioitukseni vakuutus.

Lähettiläs: L. A. Lippenberg.

Herra Ulkoasiainministeri Rolf Witting,
Ulkoasiainministeriö,
Helsinki.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

ABBEY 4741-2-3.
Raportti
N° 4

1, Westminster Gardens,
Marsham Street,
37-SMITH-SQUARE,
WESTMINSTER,
S. W. I.

Maaliskuun 19 päivänä 1941.

52/169 Pal. 3 - 41.

17/5-41

OSASTO

5 C7

Englannin tilanne.

Viime kuukausien kuluessa olen sodasta ja sen todennäköisestä kehityksestä keskustellut lukuisten sekä virallisessa asemassa olevien että yksityisten englantilaisten kanssa. Vaikkakin puhuttelemieni henkilöiden lausumat käsitykset ja mielipiteet tietenkin usein ovat olleet eriväisiä, niin he kuitenkin kaikki yhdessä suhteessa ovat olleet täysin yksimielisiä: Englanti tulee voittamaan sodan. He ovat myöntäneet, että saattaa kestää hyvinkin kauan ennenkuin Saksa on kukistettu ja että Englannin kanssa aivan varmasti vielä tulee saamaan kokea paljon vaikeampia kärsimyksiä ja vakavampia vastoinkäymisiä kuin tähän mennessä, mutta samalla he ovat kaikki korostaneet, ettei Brittein Valtakunta millään ehdoin taikka missään tapauksessa tule luopumaan kamppailusta ennenkuin Natsien dominoima Saksa on murrettu. Puolestani en pitkään aikaan ole tavannut ketään, joka pitäisi rauhan solmimista Hitlerin kanssa mahdollisena, vaikkakin - mikäli ymmärrän - Englannin yhteiskunnassa ja kenties Alahuoneesakin kyllä lienee niitä, jotka olisivat valmiit siihen. Mutta nämä muodostavat vastaansanomattomasti aivan mität-

tämän pienen vähemmistön, jonka jäsenillä ei ole minkäänlaista vaikutusvaltaa Englannin sotapolitiikkaan. En tietenkään tahdo väittää, että luopuminen kamppailusta ja suostuminen rauhanneuvotteluihin on in omnes casus et eventus sula mahdottomuus, ja myönnän, etten voi ennustaa mitään Englannin kansan suhtautumisesta sodan jatkamiseen jos Mr. Winston Churchill kuolisi taikka sairastuisi niin vakavasti, ettei enää voisi toimia Englannin pääministerinä. Ei näet ole kiellettävissä, etteikö hän ole Englannin teistelutahdon olennoina, ja varmaa on, että niin kauan kuin tämä suuri johtajapersoonallisuus pitää hallitusohjaksia lujissa käsissään Englanti tulee jatkamaan sotaa viimeiseen saakka. Että Englanti tulee voittamaan sodan on siis uskonkappale, jonka toteuttamismahdollisuuksia kerrassaan ei ole luvallista epäillä. Kuinka tämä päämäärä käytännössä on saavutettavissa on toinen asia, mutta se ei näytäkään tällä hetkellä suuresti askarruttavan suuren yleisön taikka poliittisten johtajien mieliä. Se on tulevaisuuden murhe, ja toistaiseksi on ainoa ja tärkein tehtävä "to get on with the war". Vaikkakaan kaikista hallituksen jäsenten ja muiden johtohenkilöiden lausumista viimeaikaisista varoituksista huolimatta yleensä ei odoteta, että saksalaiset lähitulevaisuudessa tulevat yrittämään maihinnousua, pidetään täällä kuitenkin todennäköisimpänä, että Suur-Britannia tulevien kuukausien kuluessa tulee Euroopassa noudattamaan puhtaasti defensiivistä esiintymistä, koska sotilaallisesti se ei ole vielä valmis tällä sotänäyttämällä ryhtymään hyökkäykseen - olkoonpa, että Englannin

ilmalluvoimat, kuten Mr. Winston Churchill viime helmikuun 9 p:nä pitämässään radiopuheessa huomautti, tulevat intensifioimistaan intensifioimaan Saksaan kohdistuvia hyökkäyksiään. Viralliselta taholta myönnetään, että Saksan sotamateriaalivarastot vielä ovat suuremmat kuin Suur-Britannian, mutta ensi syksynä - kenties jo aikaisemminkin - valtakunnan ja Amerikan sotateollisuuksien yhdistetty tuotanto tulee pääsemään Saksan vastaavien teollisuuksien tuotannon rinnalle, ja ensi keväänä Amerikan tuotanto saavuttanee huippukohtansa. Jollei Saksan kansa sitä ennen ole siksi kyllästynyt so-
taan, että se luopuu kamppailun jatkamisesta, niin tulee silloin se hetki, jolloin Suur-Britannia saattaa ryhtyä laajalle ulottuviin Euroopan mantereeseen, ja siis Saksaankin kohdistuviin offensiivioperatioihin, joiden suorittamista Saksan miehittämien maiden tyytymättömyys tulee suuresti helpoit-
maan.

Englannissa myönnetään tietenkin, että Saksan vedenalaisista, joka ei vielä liene saavuttanut koko Hitlerin ja hänen sotilaspäällikköjensä suunnittelemaa laajuutta, jo on osoittautunut erinomaisen turmiolliseksi Englannin ja muun maailman väliselle laivaliikenteelle ja että se muodostaa suurimman tälle maata tällä hetkellä uhkaavista vaaroista. Mutta joskin ollaan täysin tietoisia tämän vaaran vakavuudesta, joka onkin pakottanut viranomaiset supistamistaan supistamaan elinterveannoksia, niin ei kuitenkaan katsota mahdolliseksi, että Saksa saattaisi Englannissa aikaansaada todellista nä-
länhätää. Jos näet tilanne todellakin siksi kärjistyy, et-
tä nälänhätä uhkaksi lasketaan Yhdysvaltojen tulevan asetta-

maan Englannin käytettäväksi joko transporttilaivoja taikka sotalaivoja Englannin hallussa olevien elintarpeita kuljet-
tavien aluksien suojelemiseksi Saksan vedenalaisten hyökkä-
yksiltä.

Jos taasen Saksan sotilasjohto todellakin koettaisi järjestää maihinnousuyrityksiä, niin ollaan täällä aivan var-
moja siitä, että nämä täydellisesti raukeaisivat - olkoonpa,
että maihinnousujoukot mahdollisesti paikoitellen onnistuisi-
vat muutamiksi päiviksi saamaan jalansijaa Englannin ranni-
koilla. Itse asiassa ollaan täällä siksi varmoja mahdolis-
ten maihinnousuyrityksien epäonnistumisesta, että yleisesti
kuullaan valitettavan merkkien viittaavan siihen, ettei mi-
tään semmoisia yrityksiä nyt liene odotettavissa. Niinpä In-
tian ministeri Mr. Amery t.k. 7 p:nä huomautti minulle toi-
vovansa Hitlerin pian ryhtyvän maihinnousua tarkoitaviin
operatioihin, koska se musertava tappio, jonka hän semmoi-
sessa tapauksessa kärsii, olisi omiaan mitä suurimmassa mää-
rin lyhentämään sotaa.

Edellä esittämäni näkökohtien johdosta odotetaan siis
Lontossa, että joskin ilma- ja vedenalaissota tulee jatku-
maan ja kärjistymäänkin, niin varsinaiset sotaoperaatiot tu-
levat siirtymään Välimeren alueelle sekä että Balkanin mais-
ta ja kenties Vähästä Aasiastakin pian tulee sotänäyttämö,
joka saattaa kehittyä ainakin väliaikaisesti tärkeimmäksi kai-
kista sotänäyttämöistä. Mitä politiikkaa Turkki loppujen lo-
puksi tulee noudattamaan, siitä ollaan kyllä Lontoon poliit-
tisissa piireissä epävarmoja, ja omasta puolestani olen tai-
puvainen katsomaan, ettei tällä hetkellä kukaan - Pääminis-

teriä ja Egyptissä vielä oleskelevaa Mr. Eden'ia lukuunottamatta - ole siitä täysin selvillä. Aikaisemmin ja vielä muutamia viikkoja sitten ulkoasiainministeriö ja muutamat hallituksenkin jäsenet lienevät pitäneet kysymyksenalaisena, tulisiko Turkki asettumaan aseelliseen vastarintaan, jos Saksa yrittäisi sen alueelta hankkia tukikohtia taikka sen kautta kuljettaa joukkoja Syriaan ja Palestiinaan. Mutta nyttemmin luullaan - kuten tänään Foreign Office'issa minulle huomautettiin - että joskaan Turkki ei ole valmis tulemaan Kreikalle avuksi, se kuitenkin tulee puolustautumaan, jos Saksa uhkaisi sen koskemattomuutta.

Jugoslavian lopullinen suhtautuminen Saksan väitettyihin vaatimuksiin, että se vielä tavalla tai toisella sotilaallisestikin liittyisi akselivaltoihin, on vielä epäselvä, mutta täkäläisessä ulkoasiainministeriössä otaksuttiin tänään, ettei Belgradin hallitus missään tapauksessa tule vapaaehtoisesti luopumaan puolueettomuuspolitiikastaan.

Niistä tekijöistä, jotka ylläpitävät ja vahvistavat Englannin kansan optimismia ja voitonvarmuutta, on tärkein vielä mainittava: Amerikan apu. Täällä ollaan aivan varmoja siitä, ettei tämä apu tule - kuten Saksassa lienee väitetty - liian myöhään sekä että käytännöllisesti katsoen se ajan pitkään tulee osoittautumaan rajattomaksi.

L ä h e t t i l ä s: *L. A. Krüger* -

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 87.

ASIA: _____

Lontoossa olevan lähetystön raportti n:o 5.

Ministeri Gripenberg

30/5-41.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

ABBEY 4741-2-3.

N° 2889/196

I, WESTMINSTER GARDENS,
MARSHAM STREET,
WESTMINSTER,
S.W.1.

30 p:nä toukokuuta 1941.

1 140 Sal 42
30/1-42 - -
5 C7

Herra Ministeri,

Oheisena lähetän kunnioittaen raportin
n:o 5, jonka otsake on:

Englantilais-suomalaiset suhteet.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydelli-
sen kunnioitukseni vakuutus.

Ministeri: *L. A. Krügerberg.* -

Herra Ulkoasiainministeri Rolf Witting,
Ulkoasiainministeriö,
Helsinki.

S a l a i n e n .

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

ABBEY 4741 2-3.

Raportti n° 5.

1, Westminster Gardens,
Marsham Street,
37, SMITH-SQUARE,
WESTMINSTER,

1 140 Sal S.W. 1.
3 p:nä toukokuuta 1941.
30/1-42 - -

Asia: Englantilais-suomalaiset suhteet.

Yhteenvedo: Englantilaisten lehtien tiedot Suomen kasvavas-
ta saksalaisystävällisyydestä. - Foreign Office'in käsitys
tästä asiasta. - Taloussotaministerin noudattama politiik-
ka Suomeen nähden. - Mr. Collier'in käsitys Suomen kaut-
ta kuljetettavien saksalaisten joukkojen lukumäärästä. -
Suomen ja Ruotsin politiikka Saksaan nähden. - Ruotsin tä-
käläisen ministerin vaikutelmat ja esiintyminen.

Viime viikkojen aikana Suomi on ollut täkäläisen lehdistön - ja mikäli ystäviltä ja tuttavilta olen kuulut - Englannin yleisönkin huomion kohteena paljon suuremmassa määrin kuin useihin kuukausiin. Lehdet ovat julkaisseet tietoja Helsingin saksalaisesta näyttelystä, saksalaisten "turistien" saapumisesta maahamme, saksalaisten divisioonien (monikossa!) marsittamisesta Pohjois-Norjasta Lappiin, ruotsalaisten lehtien esittämistä epäilyksistä, että Suomessa on niitä, jotka eivät halua noudattaa täydellistä puolueettomuuspolitiikkaa, vaan liittyä Saksaan, sekä last but not least Pravdan ja Neuvostovenäjän radion väitteitä, että 12.000 saksalaista sotilasta on täydellisine varustuksineen, tykistöineen ja tankkeineen astunut maihin Turkuun. Selvää

on, etteivät nämä tiedot ole voineet olla myötävaikuttamatta sen vaikutelman syntymiseen, että Suomi nolens volens on luisumassa Saksan leiriin, varsinkin kun yleisö tuntuu muistavan ainoastaan taikka joka tapauksessa etupäässä lukemiensa kirjoitusten otsakkeet. Meidän maamme Englannissa nauttimat sympatiat ovat kuitenkin vielä siksi suuret ja ulottuvat siksi laajalle, ettei täällä toistaiseksi, mikäli olen ollut huomaavinani, ole syntynyt mitään meille vihamielistä mielialaa. Päinvastoin ollaan suuren yleisön keskuudessa taipuvaisia olemaan arvostelematta Suomen politiikkaa ja ensi sijassa rajoittumaan valittamaan meidän kovaa kohtaloamme. Toiselta puolen todetaan tietenkin, että Saksan kasvava vaikutusvalta Suomessa on ilmiö, jota luonnollisesti ei voida olla ottamatta huomioon.

Täkäläisessä Ulkoasiainministeriössä ainoastaan Northern Department'in päällikkö, Mr. Collier on minun kanssani otanut keskusteltavaksi Suomen väitetyn kasvavan saksalaisystävällisyyden ilmaisu. Sitä vastoin esim. Mr. Eden'in apulainen, alivaltiosihteeri Butler, jonka viime aikoina useampaan otteeseen olen tavannut, ei koskaan ole antanut minun ymmärtää pelkäävänsä, että Suomi vielä syystä tai toisesta tulee luopumaan puolueettomuuspolitiikastaan. Tämöisiin epäilyksiin on kuitenkin usein vihjattu Taloussotaministeriössä, jossa — kuten on Ulkoasiainministeriölle tunnettua — olen viime aikoina kohdannut monta vaikeutta. Totta on, ettei ministeriön päällikkö, Tohtori Dalton pitkään aikaan ole ottanut minua vastaan, vaan on hän aina pyytänyt minua kää-

tymään alivaltiosihteerin, Mr. Dingle Foot'in puoleen. En kuitenkaan usko, että taloussotaministeri on tahtonut panna toimeen mitään mielenosoitusta Suomen edustajaa vastaan, koska esim. Sveitsinkin tšekäläinen ministeri on minulle lausunut paheksumisensa sen johdosta, ettei hänkään ole saanut tavata Tohtori Dalton'ia. Kaikesta Mr. Foot'in minulle osoittamasta kohteliaisuudesta huolimatta en kuitenkaan pääse siitä vaikutelmasta, ettei Tohtori Dalton'in usein niin negatiivinen asenne meihin nähden johdu ainoastaan hänen käsityksestään, että Suomen ulkopolitiikka vielä saattaa kehittyä läheisemmäksi yhteistoiminnaksi Saksan kanssa, vaan myöskin jonkinlaisista tunnesyistä. On huomattava, että Tohtori Dalton, jota ei kukaan voine pitää perinpohjaisena kansainvälisen politiikan tuntijana, on ollut ja luultavasti vielä on niitä, jotka luulevat taikka toivovat Neuvostovenäjän tulevan liittymään Englantiin ja jotka sen takia katsovat englantilais-venäläisten suhteiden hellää vaalimista erinomaisen tärkeäksi tehtäväksi. Ei olekaan siis mahdotonta, että hän - kuten muutamat hänen ministeriönsä virkamiehet lienevätkin väittäneet kahdelle tšekäläiselle tuttavalleni - sisimmässään kantaa meitä vastaan jonkinlaista kaunaa sen johdosta, että Suomen sota aiheutti englantilais-venäläisille ystävyys-suhteille kovan kolahduksen. Joka tapauksessa Taloussotaministeri tunnetaan pelkäävän, ettei ajan pitkään Suomi pysty Saksaan nähden ajamaan täydellisen itsenäistä politiikkaa ja että meidän maamme vielä saattaa tulla kokonaan Saksan vaikutusvallan alaiseksi. Näin ollen - niin Tohtori Dalton argumentoinee -

Taloussotaministeriö ei voi meille myöntää navicert'ejä suuremmille määrille niitä tavaroita varten, joista hän luulee Saksassa olevan suureen puutteen — kuten öljyä, raakakumia, kumirenkaita j.n.e. — koska, jos Saksa vaatisi, me heti luovuttaisimme sille maassamme varastoituja tarvikkeita. Selvää onkin, etteivät uutiset Helsingin saksalaisesta näytellystä taikka Suomeen tulleista saksalaisista sotajoukoista ole olleet omiaan horjuttamaan Tohtori Dalton'in käsitystä.

Olen sekä Foreign Office'in Northern Department'in päällikölle, Mr. Collier'ille että sen alivaltiosihteerille, Mr. Butler'ille arvostellut Taloussotaministeriön meihin nähden noudattamaa navicert-politiikkaa huomauttaen sen heikontavan meidän moraalista ja fyysillistäkin vastustuskykyämme. Olen korostanut, että vaikeuttamalla meidän tuontiamme Amerikasta Taloussotaministeriö tavallaan myötävaikuttaa Saksan eurooppalaisen Wirtschaftsraum'in luomista tarkoittavien pyrkimysten edistämiseen. Nämä näkökohdat onkin ymmärretty Ulkoasiainministeriössä, ja herrat Butler ja Collier ovat vaikkaneet minulle koettaneensa vaikuttaa Taloussotaministeriön meidän hyväksemme. Tohtori Dalton'illa on kuitenkin diktaattorimainen asema omalla alallaan, ja tuntuu siltä, etteivät Foreign Office'in esitykset toistaiseksi ole tehneet minkäänlaista vaikutusta häneen. Pelkään myöskin, että jollemme — vaikkapa rajoitetussa määrin — noudata Taloussotaministeriön ja Shippingministeriön vaatimuksia, että asettaisimme — "kuten muut puolueettomat maat ovat tehneet" — laivojamme Englannin käytettäväksi, niin meidän vaikeutemme

tulevat lisääntymään, ensinmainitun ministeriön alivaltiosihtööri, Mr. Foot kun on minulle nimenomaan ja vieläpä kirjallisestikin korostanut, että Tohtori Dalton'in mielestä suomalaisten laivojen aikarahtaaminen Englannille osoittaisi Suomen vielä pystyvän ajamaan itsenäistä politiikkaa.

Kuten yllä olen huomauttanut ja kuten Ulkoasiainministeriölle lähettämistäni sähketiedoituksista ilmeneekin, on myöskin Foreign Office'in Northern Department'in päällikkö, Mr. Collier eri otteeseen minulle lausunut huolestumisensa eri viime aikoina Suomessa sattuneiden tapahtumien johdosta. Hän ei kyllä koskaan ole väittänyt, ettei Suomen hallitus pyrkisi noudattamaan vilpittöntä puolueettomuuspolitiikkaa, mutta hän on antanut ymmärtää, että joskin hän täydellisesti ymmärtää meidän vaikean asemamme, me kuitenkin myönnetyksissämme Saksalle olemme menneet pitemmälle kuin mitä välttämättömyys vaatisi ja, mikäli koskee saksalaisten joukkojen kauttakulkuoikeutta, pitemmälle kuin Ruotsi. Niinpä hän on huomauttanut Tukholman hallituksen tarkoin valvovan sitä, että Ruotsiin saapuvien saksalaisten sotilaiden lukumäärä ei ylitä Norjasta poistuvien lukumäärää sekä ettei Ruotsissa pysyväisesti ole mitään saksalaisia joukkoja. Sitä paitsi, hän on sanonut minulle, saksalaiset eivät Ruotsin kautta kuljeta mitään aseita taikka sotavarustuksia. Suomeen sitä vastoin ne saapuvat tykistöineen ja täydellisine varustuksineen ja saapuvien lukumäärä tuntuu olevan Norjasta poistuvien joukkojen lukumäärää suurempi, joka siis merkitsee sitä, että Suomen kautta saapuu Norjaan lisäjoukkoja. Suomes-

sa - niin on Mr. Collier edelleen minulle väittänyt - on pysyväisesti ainakin 1000 miestä, jota paitsi tuntuu ilmeiseltä, ettei Suomen ja Saksan hallituksien välillä ole sovittu minkäänlaisesta rajasta niiden joukkojen lukumäärälle, jotka ovat oikeutetut saapumaan maahamme. Joskin Mr. Collier on myöntänyt tietävänsä, etteivät Pravdan ja Neuvostoradion hälytyslaitokset mitenkään pidä paikkaansa, niin hänen käsityksensä mukaan ei ole minkäänlaisia ta-keita siitä, ettei hyvinkin suuria joukkoja, vaikkapa 12.000 miestä, yht'äkkiä saattaisi astua maihin Suomeen. Tämä merkitsee siis sitä, että saksalaiset saattaisivat meidän hallituksemme antamalla luvalla milloin tahansa joskaen eivät muodollisesti, niin kuitenkin käytännöllisesti katsoen miehittää maamme. Mr. Collier'in huomautuksiin olen aina vastannut, että - mikäli minä ymmärrän - Suomen kautta Pohjois-Norjaan saapuvien saksalaisten lukumäärä ei ole tuntuvasti suurempi kuin sieltä poistuvien lukumäärä; näin ollen ei siis voida väittää, että Suomi sallisi lisäjoukkojen kuljettamisen Norjaan. On kuitenkin epävarmaa, onko Mr. Collier todellakin tullut vakuutetuksi siitä, että minun tietoni ovat täysin paikkansapitävät, koska hän on usein valittanut, ettei Englannin hallitus ole täysin selvillä Suomen kautta kuljetettujen saksalaisten joukkojen lukumäärästä.

Täkäläisissä virallisissa piireissä ollaan siis - kuten edelläolevasta ilmenee - taipuvaisia katsomaan Saksan poliittisen vaikutusvallan olevan Suomessa suuremman

kuin Ruotsissa. Tästä käsityksestä johtuneekin, että -
kuten Mr. Collier on minulle korostanut - Foreign Office
mielellään näkisi mahdollisimman läheisen yhteisymmärryksen
Suomen ja Ruotsin välillä, semmoinen yhteisymmärrys kun
ministeriön mielestä olisi omiaan vahvistamaan Suomen vas-
tustuskykyä Saksan soluttamisyriytyksiä vastaan. Ruotsin tä-
käläinen ministeri on hänkin, mutta jo jonkin aikaa sit-
ten, minulle lausunut saksalaisystävällisyyden olevan kai-
kesta päättäen Suomessa suuremman kuin Ruotsissa sekä luo-
levansa tämän Tukholman virallisten piirien käsityksen jos-
sain määrin vieroittaneen Suomen Ruotsista. Olen myöskin ol-
lut huomaavinani, että herra Prytz viime aikoina on tuntu-
nut huolellisesti välttävän semmoista esiintymistä, joka saat-
taisi englantilaisten silmissä näyttää jonkinlaiselta Suomen
ja Ruotsin ulkopoliittikan identifioimiselta, ja tämä hänen
minuun nähden noudattamansa pidättyväisyys johtuu kai hä-
nen pelostaan, että minun seurani olisi omiaan jollain ta-
voin kompromettoimaan häntä taikka vaikeuttamaan hänen toi-
mintaansa.

Ministeri: L. A. Lippenberg.-

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 67.

ASIA:

Lontoossa olevan lähetysten raportti n:o 6.

Ministeri: Gripenberg.

20/5-41.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

ABBEY 4741-2-3.

N° 3099/229

1, WESTMINSTER GARDENS,
MARSHAM STREET,
WESTMINSTER,
S.W. 1.

7 p:nä kesäkuuta 1941.

2 140 Sal 42
30/1-42 - -
5 C7

Herra Ministeri,

Oheisena lähetän kunnioittaen raportin

n:o 6, jonka otsake on:

"Kansainvälinen tilanne."

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen kunnioitukseni vakuutus.

Ministeri: *L. A. Loipenberg.*

Herra Ulkoasiainministeri Rolf Witting,

Ulkoasiainministeriö,

Helsinki.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

ABBEY 4741-2-3.
R a p o r t t i
N° 6.

S a l a i n e n .

1, WESTMINSTER GARDENS,
MARSHAM STREET,
WESTMINSTER,
S.W. 1.

20 p:nä toukokuuta 1941.

2 140 Sal 42

30/1-42

Asia: Kansainvälinen tilanne.

Yhteenvedo: Hra Hess'in saapuminen Skotlantiin. - Englannin suhtautuminen Venäjään. - Englanti ja sota.

Englantilaisilla on tapana puhua "sodan sumusta" (the Fog of War) tarkoittaen näillä sanoilla vaikeutta ja välistä mahdottomuuttakin muodostaa selvää käsitystä sotatapahtumien todellisesta luonteesta ja kehityksestä. Tätä kirjoittaessani, Kreetan taistelujen raivotessa ja Irakin kahakoiden ollessa täyttä vauhtia käynnissä, onkin "sodan sumu" sakeampi kuin kenties koskaan ennen. Mutta samaa on sanottava viime aikojen poliittisistakin tapahtumista, josta m.m. Rudolf Hess'in "Deus ex machina"-esiintyminen on selvä esimerkki. Pääministeri on Alahuoneessa sanonut, ettei hän aluksi uskonut tietoa Saksan apulaisjohtajan saapumisesta Skotlantiin, eikä hallitus siis heti ollut aivan selvillä niistä ohjeista, jotka sen oli annettava lehdistölle siitä kuinka tämän pitäisi suhtautua tähän huomiota herättävään tapahtumaan. Muutamien päivien kuluttua hallitus tuntui kuitenkin tulleen siihen tulokseen, että tästä asiasta olisi kirjoitett-

tava ja keskusteltava mahdollisimman vähän, ja tästä hallituksen omaksumasta kannasta onkin ollut seurauksena se, että kaikki spekulatiot Hess'in matkan syistä ja tarkoituksesta nyttemmin ovat täydellisesti hävinneet lehdistön palstoilta. Toisin sanoen hallituksen noudattaman täydellisen pidättyväisyyden johdosta yleisöllä, lehdistöllä ja eri departementtien virkamiehilläkään ei liene minkäänlaista selvää käsitystä miksi Hitler'in ainakin muodollisesti lähin mies yht'äkkiä ilmestyi näyttämölle. Joka tapauksessa tšekäläisen ulkoasiainministeriön Northern Department'in uusi päällikkö, Mr. Warner. (Mr. Collier on nyttemmin nimitetty Ison-Britannian ministeriksi Norjan Kuninkaan luo) on minulle vakuuttanut, ett'ei hän tästä asiasta tiedä juuri mitään, hra Hess'in kanssa käytyjä keskusteluja kun on pidetty siksi salaisina, että ainoastaan Pääministeri, muutamat hallituksen muut jäsenet, pari ulkoasiainministeriön virkamiestä ja kenties Yhdysvaltojen suurlähettiläs Mr. Winant tarkemmin tuntevat ne. Mr. Warner'in minulle esittämä "henkilökohtainen arvelu", ettei hra Hess hyväksy Hitler'in suunnittelemaa saksalais-venäläistä yhteistoimintaa, sekä Alivaltiosihteeri Butler'in minulle lausuma vakaumus, että Saksan apulaisjohtaja saapui "pakolaisena" Skotlantiin, tuntuvat kuitenkin viittaavan siihen, että Foreign Office luulee vakavan riidan syntyneen Hitler'in ja Hess'in välillä.

"Sodan sumu" peittää myöskin Englannin hallituksen ulkopoliittisia käsityskantoja. Itse asiassa lienee aihetta ky-

syä, onko hallituksella sinänsä mitään selvää, lopullista käsitystä Euroopan nykyisen tilanteen poliittisesta taikka diplomaattisesta aspektista? Ensinnäkin on todettava, että esim. Neuvostovenäjän politiikan suuntaviivoihin nähden Foreign Office'issakin tulee näkyviin eriäviä mielipiteitä. En luule erehtyväni, jos sanon, että Alivaltiosihtööri Butler -- mielestäni ministeriön lahjakkain ja kylmimmin ajatteleva virkamies, jonka lausunnoissa, esim. Suomesta, usein ilmenee hämmästyttävän syvä idealismi -- suhtautuu Moskovan hallituksen edesottamuksiin mitä suurimmalla skeptillisyydellä. Sitä vastaan Mr. Collier on usein Neuvostovenäjän politiikasta minulle esittänyt käsityksen, joka tuskin on perustunut muuhun kuin hänen toiveeseensa, että tämä valta vielä tulee avoimesti liittymään Englantiin, vaikkakaan tämä ei tietenkään merkitse sitä, että hän ihannoisi Kreml'in vallanpitäjiä. Mr. Eden'ia en pitkään aikaan ole tavannut, minulla kun ei ole ollut mitään syytä pyrkiä hänen puheilleen, mutta olen saanut sen vaikutuksen, että joskin hän sanoisinko tunnesyistä suhtautuu mitä ystävällisimmin meidän (tämä tuli selvästi ilmi Suomen sodan aikana), hän kuitenkin Neuvostovenäjään nähden on taikka on ollut paljon herkkäuskoisempi kuin Mr. Butler. Mr. Eden olisi luultavasti valmis paremmasta englantilais-venäläisestä yhteisymmärryksestä maksamaan verrattain korkeankin hinnan, jos semmoinen yhteisymmärrys olisi aikaansaavissa, mutta ilman todellisia takeita siitä, että Neuvostovenäjän apu olisi siitä maksettavan hinnan arvoinen, ei

hänkään suostune mihinkään myönnytyksiin tälle vallalle. Joskin Mr. Butler usein on Alahuoneessa hallituksen puolesta vakuuttanut haluavansa mitä läheisintä yhteistoimintaa Neuvostovenäjän kanssa, niin nämä hänen vakuutuksensa lienevät ensisijassa johtuneet Mr. Churchill'in ja Mr. Eden'in pyrkimyksistä saada tšekäläiset radikaaliset ja muut Neuvostovenäjän propagandan sokaisemat piirit, mutta ennen kaikkea Turkin hallitus vakuutetuiksi siitä, etteivät kabinetin johtajat lainkukaan mitään taikka etteivät he jonkinlaisista puoluepoliittisista ennakkoluuloista halua pysyä loitolla Moskovan hallituksesta. Sitä paitsi on kai myöskin otaksuttu, että tällaiset vakuutukset saattaisivat vahvistaa sitä Saksan pyrkimykseen kohdistuvaa vastustustahtoa, jonka arvellaan olevan löydettävissä Kreml'istä. Lontoon johtavilla hallituspiireillä ei kuitenkaan liene minkäänlaista luottamusta Neuvostovenäjään, ja yksityisesti — esim. keskusteluissa minun kansani — Mr. Butler on ainakin sanonut, että Neuvostohallituksen esittämien vaatimusten hyväksyminen — tärkein näistä vaatimuksista tarkoittanee Baltian maiden inkorporoimisen hyväksymistä — mitä suurimmassa määrin heikontaisi Ison-Britannian käymän kamppailun idealistista pohjaa.

Mr. Winston Churchill on tietenkin se mies, joka viime kädessä määrää ei ainoastaan sotatoimien yleiset periaatteet, vaan myöskin Englannin ulkopoliittikan, Mr. Eden kun ei liene siksi selvänäköinen ja päättäväinen, että häntä voitaisiin pitää ulkopoliittikan suvereenisenä johtajana. Pääministere-

rin ohjelma onkin hyvin yksinkertainen: käydä sotaa Saksaa vastaan ja kaikki keinoin aikaansaada ne aineelliset ja moraaliset välikappaleet, joiden avulla voitto on saavutettavissa. Hänen jokapäiväiset sekä sotatilanteen että kotirintaman valvomisesta aiheutuvat tehtävänsä antavat hänelle yllin kyllin työtä, eikä hänellä siis liene aikaa perinpohjin syventyä esille tuleviin probleemoihin. Tämä antaakin leimansa hänen suhtautumiselleen Neuvostovenäjään, johon nähden hän huolellisesti välttää kaikkia semmoisia lausuntoja taikka toimenpiteitä, jotka jollain tavoin saattaisivat herättää Stalin'in paheksumista. Julkisissa puheissaan hän onkin pari kertaa viitanut siihen mahdollisuuteen taikka todennäköisyyteen, että Saksa vielä tulee hyökkäämään Neuvostovenäjän kimppuun - ilmeisesti siinä toivossa, että hän saattaisi peloittaa Stalin'ia läheisempään yhteistoimintaan. Puolan kansalle sen kansallispäivänä pitämässään radiopuheessa hän vielä kerran jyrkästi tuomitsi Saksan luvaten, että Puolan vapaus palautetaan. Mutta hän ei sanallakaan viitannut siihen, että Neuvostovenäjä on valloittanut suuren osan Puolaa. (Tässä yhteydessä tahtoisin ohimennen huomauttaa, että kun Foreign Office'issa ja muissakin tšekäläisissä departementeissa minulle on valitettu Suomen lehdistön pidättyväistä kieltä Saksaa koskevissa kirjoituksissa olen johdonmukaisesti viitannut Mr. Churchill'in pidättyvyyteen Neuvostovenäjästä puhuessaan). Joskaan siis Pääministeri, luonnollista kyllä, ei ole omaksunut mitään lopullista kantaa Moskovan hallitukseen nähden, niin tuntuu minusta kui-

tenkin selvältä, että tapahtumien kulku ja myöskin Amerikan yleinen asenne tulee päivä päivältä johtamaan yhä suurempaan Lontoon ja Moskovan hallitusten väliseen vieraantumiseen. Tämä seikka tulee tietenkin ajan pitkään vahvistamaan saksalaisvenäläisiä suhteita ja lisäämään Moskovan hallituksen riippuvaisuutta Berliinin hallituksesta. Englanti tulee siis — vaikkakin tavallaan vasten tahtoaan — pelastautumaan niistä seurauksista, jotka aiheutuisivat yhteistoiminnasta Neuvostovenäjän kanssa.

Välistä kuuluu Lontoossa sanottavan, ettei Englanti vielääkään ole aloittanut sotaa ja että kaikki se, mitä tähän mennessä on tapahtunut, ei ole muuta kuin jonkinlaista alku-soittoa, sota kun tulee todenteolla alkamaan vasta sitten kun Amerikan suunnittelema ja osittain jo antama apu on saavut-tanut huippukohtansa — siis joskus keväällä 1942. Vaikkakaan tässä maassa ei vielä ole minkäänlaisia taipumuksia rauhanneuvotteluihin, niin ei kuitenkaan liene kiellettävissä, etteivätkö alituiset vastoinkäymiset Euroopan mantereella ole jossain määrin lisänneet ei rauhanvalmiutta, vaan niiden henkilöiden lukumäärää, jotka katsovat Englannin päätehtävän olevan puhtaasti defensiivistä laatua. Tästä ei kyllä puhuta sanaakaan lehdistön pääkirjoituksissa taikka radiopuheissa, mutta eräänlainen taipumus luopumaan puuttumisesta Euroopan tilanteen kehitykseen, joka taipumus vielä on hyvinkin heikko ja laajuudeltaan rajoitettu, on mielestäni tarkkaavaisen huomioitsijan havaittavissa. Mitä tästä vielä saattaa tulla, on tietenkin toistaiseksi aivan mahdotonta sanoa.

Kreetasta käytävän kamppailun tulos, saksalais-venäläisten neuvottelujen tulos, Vähän-Aasian tilanteen kehitys, Libyan taistelun, Atlantin kamppailun tulos ja ennen kaikkea Saksan politiikka ovat tekijöitä, jotka tulevat syvästi vaikuttamaan suuren yleisön suhtautumiseen jatkettavaan sotaan sekä hallituksenkin kantaan. Mutta olisi erinomaisen suuri erehdys otaksua, että Englanti jo nyt olisi valmis rauhanneuvotteluihin, koska päättäväisyys ja varmuus siitä, että Englanti loppujen lopuksi tulee voittamaan, on nyttemmin kaikesta huolimatta suurempi kuin kenties koskaan aikaisemmin.

Ministeri: *U. A. Knipenberg.* -